

Емма
Андієвська

ДЖАЛАПІТА

Мала проза

Харків
«ФОЛІО»
2019

ПОДОРОЖ¹

НАРОДЖЕННЯ ІДОЛА (Сонет)

Немов з потвор зірвали леп,
Ще праземних, — і кров, як лико.
(Він сам, він ні з чиєї ласки!)
Об темінь розпластавши лоб,

Дивився в цей світ: горна лип
Виходили з ґрунтів, як спека.
З природи вирізано спокій,
І звірам бракувало лап

Підвестися. І серед сну
На кониках побільшивсь німб.
Собаки омивали місяць,

Що тіні фавнам розпиляв.
Закон: його прийняти мусять,
Якщо не зважаться спалить.

КУПІВЛЯ ДЕМОНА

Беручись за ручку своїх дверей, Д. захотів купити демона. Він побіг, боячись, що зачиняться крамниці, деякі й дійсно вже були зачинені, але ще встиг.

Продавщиця саме спускала на вітрину жалюзі, коли Д., задихавшись і вибачаючись за пізню годину, попросив продати демона.

---

¹ Андієвська Е. Подорож : новели / Е. Андієвська. — Мюнхен : Сучасність, 1955. — 101 с.

Продавщиця взяла драбину, приставила її до полиць, полізла, зняла демона з верхньої полиці, обтрусила з нього пил, запакувала в лискучий папір, перев'язала шнурком, клацнула клавішами каси і, погасивши світло, перетворилась на драбину.

Д. дуже вдоволений вийшов з демоном під пахвою. Нарешті він мав власного демона, йому цього вже давно хотілося, аж дивно було, чого раніше він не купив, але тоді, певно, ще не прийшов на це час.

На вулицях продавали вечірні газети й запалювали ліхтарі. Під ліхтарями стояли полиці і їли тістечка.

Д. міцніше притиснув рукою пакунок, щоб відчути куплене. Оминути собор, кілька кроків — і дома, і, уявляючи собі обличчя жінки, дітей, що його чекали, він посміхнувся.

— Ти купив собі молодого демона!

Д. глянув у напрямку голосу. У ніші собору стояв святий з відбитою рукою і кивав Д. підійти ближче.

Д. було дуже незручно.

— Так, я маю власного демона...

— Знаєш, — продовжував святий, ніби не помічаючи, що Д. незручно, — у мене ревматизм — моя ніша трохи протікає, і після того, як мені відірвало руку при одному з повітряних нападів, я почуваю біль саме в тому відірваному шматку руки. Це сталося дуже давно, але я ніяк не відвикну. Правда, дивно?

— Це я намовив його гукнути тебе, — позіхнув над нішею півень і повернувся до Д.

— Він набрид мені своїми історіями про ревматизм у відбитій руці — я дуже підозріваю, що в нього нема ніякого ревматизму, що він це вигадав від нудьги, та й про відбиту руку мені щось не все ясно — я знаю його історії напам'ять, навіть з кінця до початку. Ревматизм його єдина тема, яку він розповідає на всі лади. Взяв же це ще нічого, але влітку! Не бійся, — заспокоїв півень Д., помітивши, що той зиркає на святого, — він не може образитися, він святий. Мій фах пускати миляні баньки. Я люблю всю ніч видувати їх, і тепер навесні для цього

саме найкраща пора, але потрібне зосередження, а він мені заважає. Як я люблю милянні баньки! Між іншим, так як я, ніхто не вмів їх видувати. Не подумай, що я зарозумілий. Щиро кажу — ні. Зрештою вистачає подивитися на півня, що стоїть на другому боці собору і славиться пусканням баньок, щоб збагнути моє мистецтво. Він супроти мене ніщо, профан. Бо дійсно лише я досконалий у цьому.

І він для наочності видав гірлянди крокодилоподібних, мушльоподібних, круглих, видовжених, помаранчевих, жовтих, червоних, чорних і сріблястих баньок.

— Ти маєш власного демона, — згадав півень. — До побачення.

І він повернувся хвостом до Д.

— Д., — мовив святий, струшуючи з одягу милянні баньки, — ти маєш демона, отже ти тепер...

Він раптом забув, що хотів сказати, махнув рукою й замовк.

На розі проїхав трамвай. Д. ще трохи постояв і пішов, йому перехотілося йти додому.

Уперше за все життя Д. почув себе інакшим. Спинившись перед вітриною, він обережно помацав пакунок з демоном. Демон був м'який і приємний. «Ні, — подумав Д., — я ще не хочу, щоб він говорив», — і рішуче підійшов до будинку, де мешкав. На дверях йому кинулися у вічі металеві квіточки, набиті посередині колом, на які він раніше не звертав уваги.

Д. подзвонив, двері відчинилися, і він став підійматися східцями вгору, коли двері порт'єрші розтулилися, і син її висунувся в щілину й меланхолійно зідхнув:

— О, ви маєте демона!

Д. зробив вигляд, що не почув, і прискорив кроки. Але тепер, як на команду, з усіх дверей висувалися суїди, вигукуючи:

— Ви маєте демона!

— І що коштував демон?

— Він приручений чи ні?

Д. здавалося, що він роками підіймається по сходах. Ці хами, що це їх обходило! Хама не вгвали.

— Се — се — се! — прошипів Д., перекрививши обличчя й висунувши їм язика.

— Ага! — вирвалося з полегшенням у сусідів, і вони, заспокоєні й задоволені, позачиняли за собою двері.

На порозі Д. чекала жінка. Вона допомогла йому зняти пальто, і він аж пошкодував, що не взув калош, так йому забажалося їх зняти.

У кімнаті діти гралися кішкою, що крутила хвостом і нявкала.

Д. поклав пакунок на стіл і сказав:

— Тепер ми маємо власного демона.

Діти від захоплення розірвали кішку надвое і обидва шматки жбурнули під ліжку.

«Тепер я маю демона», — думав Д. у ліжку, слухаючи, як сонно дихають діти й жінка, і не міг заснути. Зародки настрою, що з'явилися в нього по дорозі додому, розросталися у важку первісну радість. Радість ширила м'язи — Д. здавалося, що від неї аж тіло потріскує, як від електрики, — і починала крутитися голова.

Д. встав, накинув на себе халат, вийшов на балкон і, вдихнувши всім тілом повітря, сам того не усвідомлюючи, плеснув у долоні. Його ніби вставили в важке чорне хвилювання. Він стояв, як у трансі, і навіть не відчував, що кров бризкає з пучок, дивився, як перед ним починають світитися дахи світлом, яке він колись дуже давно десь бачив, хоч і не міг пригадати де. Біля його ніг бризки крові перетворювалися на струмки.

На столі лежав демон, акуратно запакований в лискучий папір і перев'язаний шнурком.

ВАЛІЗИ

— Хвилиночку, пане, пане! — просто на Д. бігла оградна людина. — Пане, я дарую вам ці валізи!

І перш ніж Д. встиг зрозуміти, що сталося, товстун вже зник в одній з найближчих вулиць. До ніг Д., не-

винно посміхаючись, носії поставили з десяток величезних валіз.

Д. глянув на валізи, на носіїв, підняв плечима повітря й намірився йти. Можливо, при інших обставинах він інакше поставився б до такого подарунку, але Д. поспішав на побачення. Він вирішив, що пора освідчитися дівчині і що він сьогодні це зробить, валізи були йому ні до чого.

Носії підхопили валізи й побігли за Д. Він зупинився.
— Мені не потрібні валізи!

Носії переглянулися, похитали головами й при першому ж кроці свого нового господаря послідували за ним. Д. не мав ні часу, ні охоти сперечатися з ними, мовляв, відчепляться, коли не звертати на них уваги, і, не оглядаючись, прямував далі.

Була неділя, пригадав собі Д., побачивши, що в парк вийшло півміста. На кожному дереві висіло по сонцю, кричали дикі качки і все дрібне птаство. Нагулювали псів. Шасливі батьки, в супроводі знайомих, родичів і дакелів, пхали дитячі візки, а над озером сиділа публіка, в кого не було грошей заплатити за човен, щоб поплавати по озеру, і голосно захоплювалась природою. Д. аж самому захотілося сказати: «Дерево, яке чудо природи!» або: «Світ прекрасний!»

На одній лавці, між двох бородатих бабусь, сиділа дівчина. Побачивши Д. з валізами, вона підхопилась, і квіточки на її сукні згасли.

— Ти від'їжджаєш? Такий ти! — і побігла геть, плачучи.

— Почекай, я тобі все поясню! — вигукнув Д., біжачи за нею.

Носії, підплигуючи й прокладаючи собі дорогу валізами, погнали слідом. Одного так вдарило валізою, що голова йому перекрутилася карком наперед. Від жаху, бачачи раптом власну спину, чоловік ревів, не наважуючись рушити з місця. Мимохідь носії зачепили дитячий візок. Від поштовху немовля вилетіло і, зачіпившись сорочкою за гілку, повисло над натовпом.

ЗМІСТ

ПОДОРОЖ	3
Народження ідола (<i>Сонет</i>)	3
Купівля демона	3
Валізи	6
Рай	11
Черевики	15
Термометр	18
Д. і смерть	20
Кінець дієти	22
Подорож	25
Зірка	31
Сусідська дитина	36
Погода	39
Демон	42
Подорож (2)	47
Вовна	52
Пролог до Синьої Бороди	56
ТИГРИ	59
Баштан	59
Простори	60
Тигри	61
Ріка	63
Віддалі	64
Рослини	66
Дресувальник коней	68
Мандрівні вогні	69
Подорожі	70

Жонатий чоловік	72
Леви	74
Злодії	76
Зміна помешкання	77
Вибір	79
Пожежі	80
На пошті	82
В ресторані	82
Риби	83
Пристрасть	84
Зосередження	85
Рибний винахід	87
Коні	88
Рішення	90
ДЖАЛАПІТА	92
ІЗ «ФАЗИ З ОБЕРНЕНИМИ СПЕКТРАМИ»	103
ПРОБЛЕМА ГОЛОВИ.	108
Проблема голови	108
Гін до волі	110
Будівничі	111
Небажане покликання	113
Ліфт.	115
Насельник житлового будинку	117
Підземка	119
Володар мертвих	120
Бацилі безсоння	122
Повішений за одну ногу	124
Місто.	125
Бібліотека, або Приборкувач стихій	127
Мета	130
Ускладнений вибір	132
Ключ	134
Потвора	136
«Ні».	138
Нагода поголитися	140
Шпачине призначення	142

Гуманізація	144
Винахідник внутрішнього годинника	146
Дзеркало	149
Спроба життєпису	151
КАЗКИ	154
Говорюща риба	156
Казка про Галайла	162
Казка про двох пальців	168
Казка про упиреня, що жилося людською волею	175
Казка про слимака	179
Казка про рінину, подарунок моря	186
Казка про гуску, яку змушували нести прості яйця замість золотих	196
Казка про гадюку й орла, або Невдячного приятеля.	199
Казка про бика й метелика	205
Казка про дракона, шевця, що не вмів дарувати заподіяної йому кривди, та інших	213
Казка про блискавку	219
Казка про пихатість	223
Казка про те, як заєць збирав податки з капусти	229
Казка про чоловіка, що заступав Усевишнього.	235
Казка про чоловіка, який мав сумніви	238
Казка про кулі зла	241
Казка про яян	245
Казка про мандрівника	248
УРИВОК ІЗ РОМАНУ «ЛЯБІРИНТ»	251
ІЗ НОВЕЛЬ ПОЗА ЗБІРКАМИ	269
Чоловік із чайником у руці	269
Нова праця	272
Пригода в потязі	275
Ходіння по візу	277